

Bomhaj Bóh!

Ciklo 17.
23 julija.

Lètnik 1.
1891.

Serbske njeđzelske kopjenka.

Wudawaju so kóždy šobotu w Šmolerjez knihczišczereni w Budyschinje a šu tam dostacž sa šchwórtlètnu pšchedplatu 40 np.

9. njeđzela po šwj. Trojizny.

Luk. 16, 2: „Cziń rachnowanje wot šwojeho sastojnstwa!“

Po Božim šlowje njejšny wobšedzerjo šwojich darow a kubkow, ale jenož sastojnizy na nich. Czjeto a duscha, woczi, wuschy a wschitke stawy, rosum a wschitke myšle, k temu drašta a czrije, jješcž a picž, kžěža a dwór, žona a dźeczi, rola a stót a wschě kubka nam njejšu na wěczne darjane, ale jenož na czaš porucžene. To wschitko dyrbimy sašo do Božej rukow wrócicž. Semu pak njeje wscho jene, šhto my s tym wschitkim sapoczynamy — wschał njejšny njerosumne stworjenja hjes šamšneje wole. Ale my šmy s bójškeho roda, mamy šwobodnu wolu kaž Bóh tón Knjes a šmy s knjesom na zykej semi — pod nim, tym najwyschšim knjesom. Teho dla mamy niz šwoju, ale jeho wolu wuwješcž, dyrbimy wscho sastaracž w jeho mjenje a k jeho czješci. Šhtož czini Bóh, wscho dobre je, a šhtož cziniš ty, tež dobre budž! — Na kónzu našeho žiwjenja šebi njejški Wótž rachnowanje wot naš žada a to wón móže a šmè, pšhetož wón je knjes, my šmy wotrocizny. Wón prascha šo po wschitkim, po našim zyšym sastojnstwje. A temu šlušcha niz jenož naše stoto abo šlěbro, wschitke mozy czjeka a dusche, kotrej je nam Bóh spožcizł, šu naše šamoženje.

Kač wužiwaš šwoje pjenjesy? Njemóžesč s nimi czinicž, šhtož chžesč, nalutowacž abo rošbrojicž, nahromadžicž abo pšhecžinicž. To je póhanške smyšlenje. Šy Bohu rachnowanje winojty. To je nam naš šbóžnik naležnje do šwědomnja wołał a je duschi šchlódne, jeho napominanje sańcž njeměcž. Wěda tebi, hdyž šwoje pjenjesy pšhecžiniš s wopikštwom, s wobžranštwom a se wschelašim šwětnym rošwješelenjom. To je jenož tvoje wužiwanje, twój dobytł. Wěda tež tebi, hdyž šwoje pjenjesy jenož nałožujesč sa šwoje dźeczi abo sa šwojich pšhecželow. To tež je jenož naturiška lubošcž a šebitoscž. Hdyž wostanje ta starošcž sa bratrow, sa šhudnych, šabludžennyh, njewerjaznyh, wotpadnjennyh, sa židow a póhanow? Bóh rjeknje k wschitkim junu: Cziń rachnowanje wo šwojim sastojnstwje! Wěda tym, kotšiz potom nicžo druge nimaja, dnyli to póšnacž: Šsym šwoje šamoženje pšchisporjał,

šwoje dźeczi derje woczahnył, šwoje žiwjenje wužiwał, šwojeho ducha wudošonjał. To njeje došcž. Naš šbóžnik je pola Mateja na 25. stawje wobraš šwětno šudženja wotmolował. Tam pokasuje wón wschitkich, kotšiz tych šlódnych njenašucžejja, lacžnyh njenašowjeja, zuyšnyh njehospoduja, nahich njewodžewaju, šhornych a jatych njewopytuja — tych wschitkich pokasuje wón do hele: Džicže přjecž wote mnje, wy šakleczi, do wěczneho wóh-nja, kotryž pšchihotowany je czertej a jeho jandželam! Tak budže tón Knjes rěcžecž niz jenož k bohathym, ale k wschitkim, kotšiz w nuyš njejšu na šwojich bratrow špominali.

Šhto cziniš se šwojim czjekom? Wy štaršchi, wy knježa, šhto czinia waschi šynojo, wasche džowki, waschi czeladnizy se šwojim czjekom? Wy šnajecže šami se šwojeho šhonjenja mlodošne lóšhty a žadošcže a tola jim njewobaracže a na nje nješedžubujecže, wy dawacže šwojim holzam šamym na reje hieč a šwojim holzam w nozy na hašach, w šorcžmach, w šomorach, w wopikštwje, w njepóczžiwosczzi wokolo honicž. Šawěrnje, wam šo šerđže kaž tamnym, jeli šo šo njepolěpšhujecže!

Šhto cziniš se šwojimi duchownymi darami? Kač někotryžkuli, hdyž je se šchule pšchischoł, šwoje knihi do kuczika czijnje, šwój katechismus šapomni, šwoju bibliju njecžita! A pošdžišcho tež jenož nawuknje, šhtož warbu a wiki, powołanje a wokolne žiwjenje nastupa. Dolež žane dobre knihi, žane dobre nowiny njecžita, dha wostanje w štarej šlupošczi a njerosumnošczi. Šhtož póhanjo czinia w zuyšnyh dalokich krajach, šhtož pola šušodow šo stanje we wokolnošczi, to je jemu wscho jene. Hdyž wón jenož ma a šo najješcž móže. A czemu dha nělajke knihi czitacž, k czemu dha „Nowiny“ abo „Bomhaj Bóh“ šobu džeržecž, k czemu w katechismje a w bibliji šo wobhonicž? Šrudnje, šo je tajšich człowjekow tak jara wjele tež mješ nami! Šhto budžejja woni wotmolwicž junu na tu šurowu pšchisasnju: Cziń rachnowanje wot šwojeho sastojnstwa? Daw wobrocžmy šo, přjedy dnyli jutyje rěka a hdyž naše šastojnstwo a napinanje njedošaha, dha

Šhryšta krej a šaklužba
Budž nam pomoz do njebja!

Samowola a Bože pucje.

Powjedał R. R.

IV. staw.

Bě nalěcžo. Staczi wjebele spěwachu; na shtomach šo mlóadne lišče selenješče; po wšy šebi džěczi wjebele spěwachu, a jich mlóadne hložy i wotewrienyimi wofnami nuts do kžězow a do starych wutrobow klincjach, tu dawno sabyte nalětnje myšle wobudzejo. Haj, šo bě nalěcžo tež rjane, lube woblicžo naščeje nětko jedynadwazeczi-lětneje Šanki pscheradžěšče, kotrež i jašnymaj woczomaj do wščeje mlódeje krašnosče hladajo šo na nowej psche semje wjebelešče. Njenamašamy ju wjozy na farje, ale na hrodže Hergishofského barona; a šo bychmy powjedali, kaš je šo to štało, dyrbymy šo w powjedanczku šašo fruch wróćicž.

Farar Wedelow bu po 8lětnym šwěrnym štuffowanju w Hergishofje do R. pomolan, a dofelž jeho wobstarna žona i prawom Šanku špytowanjam kžětro wulkeho měšta wustajicž nječasče, dyrbjěščaj, runjež i cžěžkej wutrobu, do teho šwolicž, šo mlódu 18lětnu holžu wostajiščaj. Za paš šo i woprědka wot šwojeho knjejštwu džělicž nječasče a chžyšče i možu šobu.

Wimo bolosče džělenja běšče hiščeje druge šacžucze, kotrež šo w njej hibasče, mjenujzy pschecze: „Ša chzu něšcto na šwěcze wobhladacž!“ a šararjež dyrbjěščaj ju frucze napominacž, šo je taš i jeje lěpschemu. Knjejštwo na hrodže bě hnydom šwólniwe, Šanku do šlužby wšacž, a šararjež wjedžěščaj, šo bě tam derje wobštarana. Džen džělenja bě ša wšchěch cžěžki džen; a plakajo džěšče šrudžena holza, hdyž bě wós i lubymy šararjež ludžimi a džěczi wotjěš, po puczu do hrodu, šo by šwoju nowu šlužbu nastupiša. Šej šo štyšasče, wšchako dyrbjěšče do žyłe nowych wobštejnosčow pschicž; tež šnajěšče šwoje knjejštwo jeno mašo, kotrež bě došho přjecž byšo a šo hülle loni na štajne na šwojim kuble šašydlišo. Štary baron, muž i šhutnym woblicžom, bě Šanzy štraschny, a jeho mandželška šo jej tajka jara wyšoša a wošobna šdasče, runjež měješče pschezo pschecželnawe šlowo ša wšchitkich wješnych. Wěštončža i šaršteho doma paš bě šwucžena na wobšhad se šwojim knjejštwom, kotrež bě i njej nimale kaš i džowfu wobšhadžalo.

Štary cžlowjěščaj měješčaj hiščeje šwojeje džowzynu džowfu pschi šebi, kotraž bě 18 lět štara a šo naščeje Šanzy tajka rjona a lubošna šdasče, kaš jandžel. Šola bě jej wšchitko taš nowe a žuse, a jeje wutroba jara pufotasče, hdyž do wulkich šstwom šastupi. Bohate wuhotowanje šstwom jeje woczki šlepješče a wona šo móhl rjež boješče, šo pschi wšchědnym cžiščěnjem wšchitkich tch rjaných nčow došacž. Šchto domopišče jeje štrach přěni džen, hdyž po raiščeje pobožnosčzi kruzny knješ baron, přjedny hacž ludži rošpusčczi, pruhowanje w přěnej hawpšchtuzy Lutheroweho katechizma šapocža, pschi kotrymž jenož jeho žona, šchědžimy šlužowniš a štara domowniša njeprašeni wostachu, mjěš tym šo mějachu jeho domjaza džowka a wšchitzy drusy wotmolwjecž. Šchtož wotmolwicž njemóješče, na teho wón jara frucze pohlada. Šanka drje wšcho derje wjedžěšče, ale, hdyž šo rjad na nju dóndže, kaš wošyžyne lišče šchepjetasče. Šdyž bě pruhowanja kónz, štary knješ po šwojim krotkim wašchnju džěšče: „Šotowe, móžecze hič.“ A to šo kóžde ranje šta, jeno i drugej hawpšchtufu. Našcha Šanka bóršy špóšna, šo ma dobre knjejštwo. Pschi wščeje šwonkownej wošobnosčzi bě šola woprampže pobožne a šdalene wot wščeje hordosče, taš šo lubošč a pocžěščowanje pschecžimo knjejštwu cželedž napjelnejšče. Tež Šanka šo bóršy do nowych wobštejnosčow namaka. Kaš derje jej bě, šo šamo knješ baron šo ju cžasčičšcho woprašča, kaš šo jej dže a hacž šo jej nještchěcze. Ššamo jeho krotke wašchnje a jeho „šotowa“, i cžimž nimale kóždu rěcž wobšamknny, ju bóršy wjazy njetraščešče. Šola jeje lubišče a lěpsče bě knješna, kotraž ju se šwojim cžichim šlowom a pohladnjem wobdžicž wjedžěšče. Ššama jara šchifna Frida i wješelom šwoju šlužownišu we wšchěch žó škich džělach rošwucžowasče, a Šanka běšče šbožowna, šo móžěšče pola njeje bycž a wulncž. Wona bě mjěš tym kčžějate holcžo wotroška, a dofelž běšče pilna a ródna, šo knjejštwo njedžiwasče, hdyž šebi ju junu hrodowški šahrodniš, kotrehož šebi baron jara waješče, po najlěpschim wašchnju pola njeho ša žonu wuprošny.

Našajtra ju k baronej šasachu; bojšnje wona dó štwy štupi, hdyž tež baronowa bě. Šej šo praji, šchtož šebi šahrodniš žada. „Ně, ně“, džěšče Šanka se štyšknwym woblicžom, „ša šebi na žěntwu njemyšlu“.

„Cžeho dla niž?“ šo baron wprasča.

„Ššym psche — pschemłoda“, wona šchepjetajzy praji.

„Našch šnawo drugeho?“

„Ach ně“, wona wotmolwi a šo wšcha šacžěwjeni, „nješam šo i žyła ženicž“.

„Šchžemoj jej cžasč k pschemyščenju wostajicž“, džěšče dobrocžiwje baronowa. „Šotowe“, na to baron praji, „móžěšch hič“; a ženje Šanka to taš rada škyšchala njebe. Šahrodniš na pošdžišchi cžasč trošchtowachu; hdyž paš wón šam špóšna, taš Šanka jemu i pucža kžodži, haj, kaš jeho, kaš šo šdasče, hidži, wón wšchitku nadžiju špusčczi a šrudny přjecž cžehnjěšče, dofelž bě ju šprawnje lubo mēš. Šej k cžěšczi paš njech šo praji, šo tole šacžucze se žanym šlowom ani pohladnjem šbudžiša njebešče.

Dženška nětko na rjanym nalětnim dnju namakamy Šanku wó štwje šwojeje mlódeje knješny. Pschi wščeje krašnosčzi tam wonkach njeje jeje wjebešočš bješ bolosče. Šej lubowana knješna bě šlubjena, dyrbjěšče najblišče dny kwaš mēč a ju wopušcžicž. Šašo měješče Šana nutštowne bēdženje wobštacž, džělenje jej cžěžto na wutrobje ležěšče a žadosčž, šo by šobu cžahncž šmēša, bē móžna w njej. Šdyž Frida nětko šastupi a Šanžyne džěšo kšwalěšče, proščešče ta, kaš bē taš cžasto hižo cžiniš: „Wšmicze nje šobu, hnadna knješna, hewat ša wami pschiběhnu. Nješam jow wostacž bješ waš.“ Pschecželnawje, kaš pschezo, ju Frida napominasče a trošchtowasče, jej lubjo, šo šmē pošdžišcho ša njej pschicž. „Něš“, wona šwoju rěcž škónczi, „pčož šwoje džěšo a bēž rucze won do hole k druhim. Wija hižo wēžny. Nječiniš mi žaneho pokšmurjeneho woblicža, Šanka, ale budž wješoša; wopomni šola, šo chžemy kwaš šwječicž.“

Alle Šanka se šrudnym woblicžom šwoje džěšo položiš; wona bē šo hiščeje pschezo na to „pój šobu“ nadžala, pschetož do žadosče, i knješnu cžahncž, mēščešče šo potajene pschecze, wo šschescžijanje tam wonkach w šwěcze šašo něšcto šhonicž. Šrótko po jeho wotšhadže běšče list wot njeho došala a na njón wotmolwiša, potom paš jenož pschēs jeho macž hiščeje něšcto wo nim škyšchala. Ša bēšče přjecž cžahnyš; ale hólzy, kž bēchu w žušbje byli, bēchu powješč pschicželi, šo je šowarjež šschescžijan tam a tam džěšak, jara wjele dobreho paš njebēchu wo nim škyšcheli. Nješchicžny wón njeje, ale njewutraje pola žaneho mišchtra; a tež pola wošakow jeho offizěrojo i nim špokojom byli njebēchu.

Šanka to škyščešče, ale ničto k temu njepraji; wona bē jemu dawno jeho šklupe šlowa pschi wotědženju wodaš a šo nadžala, šo šo rošumny domoj wróći. Ša to paš bē šarar Wedelow i šlowu wijo prajiš: „Wón njeje šylny pschecžimo špytowanjam tam wonkach, dofelž žaneje žiwje wēry w šebi nima.“ Cžim šrudnišče powješcze wo nim šo mějachu, cžim nutrišcho a horžyšcho šwěrna holza ša njeho proščešče. Wošebje hdyž wójna našta, a wona jeho wot šwjercze a štrachow wobdateho wjedžěšče, porucžěšče jeho njebjěštemu Wóžej a džakowasče šo Bohu, šhonišchi, šo je šo šschescžijan štrowy i wóškom i Šranzowščeje domoj wróći. Wot teho cžasča paš njebe ničto wjazy wo nim škyšchala. (Šotracžowanje.)

S džělaczerjoweho katechizma.

Wot duchowneho Naumana špišaneho.

Šhěžor a kžěžorstwo.

Naščeho wóžneho kraja najrjěšča nadžija je dopjeljena. Wajka wo starym kžěžoru Wjedrichu i cžěrwjenej brodu, kotryž dyrbjěšče přecža i šklubosče šyšhäušeršče hory w škotej psche šašo štanycž, je šo wěrnosčž šcžiniš. Šdy bychu našchi wóžjo, kotřiz šu naščeho roštorhaneho wóžneho kraja nješšoncžnu šrudobu widželi, i rowa štanšli, woni bychu naš šbožownych šhwalili: „Wš macze, ša cžimž šmy žadali a wo cžož šmy prošyli, wy macze kžěžora!“ Haj my mamy kžěžora, a Bohu budž džak, šo jeho mamy! Pschēd jeho štronom štejmy a jemu napšchecžimo wššajmy: „Ššawa a trójzy šława!“ Šad nim šo našcha mužška wutroba šraduje, ša njeho šo wóžneho kraja wutrobny žonow šahorja, ša njeho šo mlódosčž šhrēje. Čžemy-li krašnosčž lubeho wóžneho kraja na jene šwopšchijecž, prajimy jenož to jene šlowo: „kžěžor“. W cžěščenju naščeho kžěžora šu wječhojo (šěšchtojo) naščeho kraja i nami pschēs jene. Wukraj džiwa šo možny, i kotrež na kžěžorstwoje wššamy.

A šola džěl naščeho luda doměrenja k kžěžorstwu nima. Šim je šo narěcžalo, šo pschēs „kžěžora“ wšcho našad džě měšto do přědka. Nješteja něšotš cžornje hladajo i daloka, hdyž trojaka šława na kžěžorowym narodnym dnju šakšicž. Woni wšchaf njepraji, ale šola myšla: „Ša šława dyrbi hiščeje přjecž! Šchto dha šu cži wyšožny knješža? Cžeho dla chžedža woni wjazy bycž hacž my? Šchto dawa jim prawo, nad nami i knješom bycž?“

Schtó jim prawo dawa? Dyrbimy dha kralow a khezorow męcz? Szwet wschaf teho dla hiszczje hromadze padnył njeby, hdyž jich niemeli. Esu druhe kraje bjes knjezerja (republiki), czeho dla niz w naschim kraju? Ale sbożownišchi nasch lud, wobebeje tež dželaczeriski lud, pod republiku był njeby. Se dha knano w Franzowskej a w połnoźnej Amerizy lępie hacz pola naß? Njeje tam mješčenza wschelafich stronow, pschi kotrejž maja drje wjele ludowe sbože w rcze, ale mało w wutrobje? Naschi wierchojo (ferschtojo) pak řu stajnje czopli a mudri pscheczjeljo nascheho luda. Woni pschemyřoko steja, so bychu knano wštej stronje t woli byli. Jim mamy řo sa njewurjeknive dobroty džakowacz. A hdyž woni njemóžachu pschi wschej dobrej woli wschelafu nusu hacz dotal se řweta pschinjescz, řu woni tola wjele wjazy czinili, hacz wschitzy ludowi rēcznizy a schczumarjo hromadze. Tuczi sledžachu, kralojo a khezorojo pak skutowachu. Prawo naschich kralow a khezorow řu jich skutki sa nasch lud.

Hdy bychu woni řlabi a njemóžni byli, kotsiž na khezorskim trónje ředža, by řnano njedomerjenje řwoje prawo meko. Ale psched nami stupaja Hohenzollernszy, kotrychž móž je řo hižo sto krocž wopokasala, kotrychž mlodošč njehinje. Niesapomnity je psched naschim duchom Wylem I., schedžiwyy wótz millionow. Wěmy hiszczje, tak w Barlinje pod jeho woknami stejachmy a jemu řwoje džafne postrowjenja pschinješechmy. A bjes tymi stami, řiž tam bęchu, bęchu tež dželaczerjo. Woni jemu napischeczó wyskachu, řiž bęsche wot wschitkich knjezerjow najpriedy řkowo rēczał řa polępschenje ludoweho žiwjenja. 86 lět starý, džen 14. haprleje 1883 wón praji:

„Nascha khezorska pschisřkuschnoscz Nam pschikasa, žadyn řredt w Eswojich mozach njenažoženy wostajicz, polępschenje dželaczerjow a mēr bjes wschelafimi stawami (stantami) do skutka stajicz, řaž dořho Wóh Nam czař dawa skutkowacz.“

Tuto řdobne smyřlenje wot řažožerja nascheho khezorstwa jeho řyn a řyna řyn herbowařchtaj. Tutón jo hnydom w řwojej powjesczi „Mojemu ludej“ wot 18. junija 1888 praji, řo chze „řhudym a wobczježnym pomozniř bycz“. Sřeri řebi něchtó prajicz, řo to řlubjenje njeje řpravne było?

Město teho, řo by něko ta řtrona, kotraž řo řa jeniczku řastupjerku dželaczeriskeho luda wudawa, tajfe řjawne, řwobodne khezorowe řlubjenja džakomnje powitala, wona wschě skutki, řiž řa polępschenje towarřšneho žiwjenja psches řtat řo stawaju, wotpokaze ř tym njewěrnym prajenjom, řo knježaza řtrona ani dara ani řpravneje wole nima. To je njeprawe pschisřkოდjenje! Njeje wona hižo dobru wolu a tež dar t tajkemu polępschenju pokasala? D wy dželaczerjo, řažkuli wy tež wo jenotliwych dypkach myřlicze, hacz chzeczje ř nami hicž abo niz, jenož wo to jene wař wutrobnje prořymy, řo wy bjese wscheje napischeczimnosczje wschitko řwěru pruhujeczje, řchtož řo wam wot khezorstwa posřicajuje. řeli řo to czinicze, budzeczje bórny pscheczjeljo teho, řiž jako přeni bjes bratrami nad waschim řwobodnym ludom knježi. Wy njedyrbiczje na žane waschne mjelczecz řaž jehnjata, wy dyrbicze řwój hłóř t njemu posřehnycz móž a wón chze wař řkuschecz.

Řasalle, kotrehož dželaczeriski lud niesabudze, njebęsche bjes wótcziřskeho řaczuczja řaž jeho potomnizy. Wón piřche:

„Wot džeczatřtwa řem řym republikanski; a pschi tym wschēm, abo řnano runje psches to, řym t temu pschewědczenju pschisřkoř, řo ničžo wjetřcheho a žohnowanja bohacziřcheho pschichoda męcz njemóhko, hacz kraleřtvo, hdy by t temu řo rořřbudžicz móhko, towarřšne (ludowe) t. r. řozjalne kraleřtvo bywacz.“

To, řchtož řebi Řasalle pschejesche, je řo řtalo — kraleřtvo je řo rořřbudžiko, ludowe, towarřšne kraleřtvo bycz. Ale, ale! řnano ř dželaczerjoweho rta řlinczi. „Ale řozjalistiřki řakon!“ Njepokasuje řozjalistiřki řakon, řo maju wotpohlad, dželaczerjej žyle hubu řatřkacz. Njeje tón řakon řak řruth, řaž najřrucziřki řakon bycz móže? To je wěřte, řo bęsche wón řruth, wón je tež ludiž řtrichil, kotrychž wón řtrichicz njedyrbjesche, ale wón bęsche nusny. (Wón je, dořelž jón wjazy řa nusny njemęjachu, w řandženym lęczje řpadnył.) Myřil řakonia wot 21. oktobra 1878 je w tych řkowach wuprajena:

„Towarřtwa, kotrež psches řozjaldemokratike řibanje powróczenje nětcziřskeho řtatneho a towarřšneho porjada chzeczja, maju řo řakasacz.“

Řakasane je jenož, wobřtejazy řtatny a towarřšny porjad powróczicz chzecz. řtat, řiž hiszczje w pořlednich wodynjenjach njelęži, dyrbi řo řam řdzeržecz řpyřacz. Ma-li řchto něřoho, řiž woheń řažoži, w domje, dha wón jemu to řakasa, woheń řažožicz a řtrichili

jeho, řo po řapalki dže, wón jeho ř doma wuczěri. Wjazy wyschnoscz tež njeczini. Wona řak řlepa njeje myřlicž, řo pschivalaze morjo řozjaldemokratikeho myřlow móhko řo psches řajki řakon řadzeržecz. řtat widži pschichod pschincž a po řwojim waschnju na nim řobu džęka.

Schtóž hubjeneje řkwalby njepřta, njepřcheczjel wótzneho řraja bycz, teho řajki řakon, řaž bęsche „řozjalistiřki“, myřlicž njemóže. řžlowjetej, w kotrymž je hiszczje řchřeczři stareje řwěrnosczje t kralej, temu řo psches njón řchřody njęřtane. Wy dželaczerjo, řiž řcze wy wjazy byli, řiž chzeczje řa nim, hdyž wař wola, w jenej myřli hicž do bitwy, džiczje řa jeho řdobnej řhorřoju tež w mērje. Wy řcze hordži, jeho wjazy řęřacz. řež tu hordoscz chzeczja wam wsacz, węž řak wulkadujo, řaž bychu wóřřta jenož hrajřanja wulkich byle. Nasche wóřřto njeje jenož mařřina w ruży nascheho nawjednika, to je nasch lud řam w řwojej moży. řřches wóřřto řmy řebi moży nadobyli. Wóřřto chzemy řdzeržecz. We wóřřku řo řtanty řjednoczuja. W bitwach řrej barona a řkalza na to řame polo bęži a ludowe dořyczja řu řhromadne dořyczja. řępie wschaf by było, hdy bychu řo ř žyła wójny wjazy njewjedte. řowřchitkowne řadanje je „mēr na řemi“. Ale dořelž něřko hiszczje junćrocž řtrach wójny hrořny, duž řęka, pschihotowany bycz řa tu wážnu hodžinu. řa hodžina pschincže a Wóh dař, řo potom řtare, hubjene njepřcheczęřtvo bjes řtronami a řtawami, morkotanje řych řenych a hordoscz řych druhich, řo by wschitko, wschitko wodate a řabyte było, řo lud w hordej, njepřchewinjomnej řjednocze řo wobaracz řamóže řaž 1870.

Řraschenje: řřches czo řu řebi naschi khezorojo a kralojo naschu czeřcz dořyli?

Řotmolwjenje: řřches řkutki řa lud.

Ř.: řchto je najnowišchi řkutk němřkeho khezorstwa?

Ř.: řo řobu řkutkuje řa polępschenje ludoweho, towarřšneho žiwjenja.

Ř.: řchto mamy wo němřkim wóřřku myřlicž?

Ř.: řo je nascheho luda hordoscz a řylnoscz.

Řoshlad w naschim czařu.

Jeho majęstoscz nasch khezor a kral řendželřtu wopuszcziwřchi něřko w Norwegřkej wokoło puczuje. řeho řtrowoscz je najlęřřcha. řeje majęstoscz khezorka a kralowa pak je w řendželřkej wostala a řo tam ře řwojimi přnyřami w řupjelach řelixřtowe wot wulkich řwjedženřřkich napinanjow pořlenjeho czařa wuczęřřtwi.

Řondano ř nowa wobřamknjeny trojořwjajř mjęř Němřkej, Awřtrijej a řtalřkej ř pschipořnacžom řendželřteje je, řaž bę doćzakacz, naschich řranzowřřkich a ruřřkich řuřřodow wulży jara rořhřewal, řak řo woni w řwojich nowinach řaž bojařřlwe přbyczři řady řęřřow řtrařřnje wuja. řich wyschnosczje pak řu nam do wobliczja polni pscheczęřnosczje a dwóřřlivosczje — dořelž hinař njemóžeja. Najřřerje budze teho dla ruřřki khezor (abo řar) nascheho khezora w řróřkim w Barlinje wopřřacz. řa řajku mērniwu a řmęrowazu politiku pak mamy řanemu druhemu řo džakowacz hacž naschemu lubemu khezorej.

W Madridze (řłownym měscze řchpaniřteje) knježi řažořna horzota. 12 dnjow dořho pokasuje tam řhermometer (czopřotu-męřer) 100 hacž do 104 gradow po řahrenheiczje. W řeville je na mnohich měřřnach ařřfaltowy pleřř rořęřřřřk. W provinży řindoa Reale je řo tu a tam řemja rořputka. řórka a řtudnje wuřřhnyja, pćaczři mřęja ř hromadami.

Řažořne lijenzy pořlednich njedželow řu wschudžom jara wulku řchřodu nacziřike. W Włótach je řo řkoro wscho řyno řkashko, pola a řona řu wschě powodžene, bęřny řu řhните a wot řita řo jenož malo dom řhowa. řadžiřa na řne je wschudžom řnadna. W Ruřřkej je řamo, řaž řo w nowinach piřche, řłód wudyril, řak řo je knježęřřtvo buram dawki řpuszcziko a pschikasařo, řo řo ře řita řa žyle lęto řadyn palenz palicz njęřmę a palenzowe řorcžny řo řa lęto řamknycz maja. To pořlenje woboje by řa nasche řerbřke řrajny tež jara wužitne było!

Čzejiřř hłęb jēm, teho řhęřřludř řpęwam. řanka dyrbjesche luby wótzny domczř, hdyž bęsche ř 8 bratrami a řotrami wjeřęly czař džeczatřtwa pschewřla, na řakuba wopuszczicz a do řkuzby řtupicz. Něřł chzysche hiszczje junćrocž t řwojemu řtaremu wuczęřej. řemu dyrbjesche Wozemje prajicz a řo jemu podžakowacz; pschetož pódla řarřřiřkeho doma bę jej řchula najlubscha byla a hacž runje tam hižo něřotre lęta wjazy njęřhodžesche, męjesche tola řchulu a wuczęřja hiszczje w dořřym wopomnjeczju.

Duž wječor pola wuczerja fastupi; wón hižo wjedzješče, czeho dla Hanka pschindže a so swjeheli, so šebi hiščče na njeho pomysłi, a jej kasasche, so pošnyucž; na to jejnu ruku sapšchimnywšchi praji: „Hanka, ty by mi pschezo wošebje luba byla a bych czi i wutroby pschał, so by so tebi derje šchło a njeby w šwęcze tał wofoło mjetana byla, kaž jich wjele, kiž sa něfotre njedzele sašo na druhu šlužbu czahnu a pschi tym nicžo praweho njenawuknu a tež nicžo hódni njejsu. Teho dla chzu tebi pschišłowo prajicž, to pschijimaj do wutroby a wone budže tebi dobry pucznił. Wone reka: „Czejišch khlěb jem, teho šhěrłusch spěwam.“ Za derje wēm, so je so te pschišłowo wopaf wužoziło. Ty wěsch, tał cžert, kiž chzysche teho Knjesa w puschinje do spytowanja wjesč, i tym Knjesom cžinjješče. Wón je to šłowo samjerczał a jemu wopacžne srosu-mjenje dał. A tał cžłowjetojo pschezo sašo i tymi dobrými šłowami cžinja. Te šłowo, kotrej chzu tebi na wutrobu połožicž, šu sa pschicžinu ludanstwa a lišcžerštwu wšali, jako by nam pschifasalo, knjejštwu po hubje rěczecž a, hdyž so spodoba, wěru šaprecž. Ale to woprawdže myšł teho pschišłowa njeje a ja so nadžijam, so ty ženje tajta njebudžješch, kiž jenož psched woczomaj knježich rjenje cžini, ale so ty pschezo w tym wostanješch, šchtož by naw-šta, a wo tym njemjelcžišch, so na Božich puczach khodžišch, jeho kasnje džeržišch, dofelž mašch i teho žohnowanje. Luba Hanka, srosu mi te šłowo prawje; wone chze tebi prajicž: Mašch-li šlužbu, dha myšł, Wóh luby Knjes je tebe tam štajił a džerž so šwěru a sprawnje i knjejštwu. Ty budžješch widžecž, so budža so šušodža a druha czeledž tebe wuwopraschowacž wo knježoch a tebi štkadnosč dacž, na nich šwarjecž, to abo druhe wo nich powjedajo; potom šebi pomysł na moje pschišłowo: „Czejišch khlěb jem, teho šhěrłusch spěwam“, a njepowjedaj wo tym, šchtož so doma štawa a hdyž so na knježich šwari, dha stej sa nich! Dha budža tebe spytowarjo bóršy w mērie wostajicž, a ty twoju šlužbu pschezo i radosčzu šastarasch a twoji knježa smēja tebe rad a budža tebe pschezo bóle jako štam šwójby wobhladowacž. Šskuzenje ma na žylym šwęcze, kaž i žyła kóždy štant, šwoje cžernje. Cžim bóle pał so cžłowjek pschecžiwu njemu naschczuwacž dawa, cžim bóle so šam kole. Dospolnych cžłowjekow njeje; prawe waschnje žiwjenja, kotrej žiwjenje rjane a lóhke a psched Bohom a cžłowjekami spodobne cžini, w tym wobsteji, so ty pschi wšchej njedospolnosčzi cžłowjekow pschezo nad nimi to dobre namakasch, kotrej nad nimi je. Korjei tajšeho smyšlenja leži w ponižnosčzi. So by ty šebi ponižnosčž šdžeržala, wo to, Hanka, prosch wšchědnje twojeho Boha a šbóžnika!“

Šylyš so w jeho woczomaj blyščezach, wón da Hanzu ruku, kotraž i pšakazny hłohom šwoje: „Swarnuj waš Boh“ praji a so jemu podžakowa. —

Nětk je so 10 lět minyło. Hanka je hałle na druhy šlužbje. A to hiščče njeby byla, hdy budžišche cžeta nješerjela, so žaneje džowki wjazy njetrjebachu. Teho dla dyrbješche na druhy šlužbu. Wuji pał je jej rjane wopišmo šobu dał, kał je šwólniwa a šwěrna byla a kał je šczerpliwje cžetu hacž do šmjercže hladała; psches to je wona w wošebny domje rjanu šlužbu dostala, kotruž jej wjele šawidži. Ale wona tež ženje šwojeho wuczerjowe napominanje šapomniła njeje a je jemu druhy sa jeho wuczbu w duchu džakowna ruku kłócžila.

Wopyt šhoreho w hrodže. W Šchlesynskej leži hród, kotruž kral Wjedrič Wylem IV. se šwojej mandželškej dlějšchi cžasž wopytowasche. Njedalošo bēšche hrob, a žiwj, kotrehož kral, dofelž bēšche jemu šwěru šlužiti, kaž tež, dofelž bēšche woprawdže pobožny muž, jara lubowasche. Šrabja bēšche, hdyž bēšche kral w tym hrodže, cžezžy šchorił, a kral jeho hušto wopytowasche. Junu so hrobja pschi tajkim wopyče wupraji, so jeho jara bołi, dofelž so šda, kaž nočžyžo so jeho šynaj, kotrejuž wón se wšchej šwěrnosčžu woczahnyč da, poradžicž. Wón so boješche, so jeju junu w wěcznej šbóžnosčzi sašo njenamaka. Bóršy po tym da hrobja šwojeju šynow psched so pschicž, so by jeju do šwojeho wumrjecža hiščče junkrócž i wótzowškej šwěrnosčžu a i horzej lubosčžu napominał. Junu, hdyž bē pschi kóžu šhoreho žyła šwójba, tež taj šynaj, šhromadžena, kral tež do jstwy šastupi, so šhoreho woprascha, kał so jemu dže, a jako tón wotmolwi, so šebi myšłi, so bóršy wotkal pocžehnje, kral wšchitkim praji: „Dha šebi myšlu, my njemóžemy nicžo lěpscheho cžinicž, hacž so hromadže modlicž!“ Na to so kral i žyłej šwójbu pokłakny, so wótsje modlesche a wošebje teho Knjesa proschesch, so chzyl so tež sa džecži štaracž a je junu

i nanom sašo šjednocžicž. Psches tu modlitwu bu nan móžnje trošchtowanj a wofschewjeny a na šynow to hšubaki žohnowanj šacžišchcž cžinjješče, so so po nanowej šmjercži wobrocžišchaj a bušchaj hinaschey, nowaj cžłowjekaj. Kajki je to kralowški pschiklad!

Dobre šwědczenje. W Katiborje so wóndano žyrkwina wšitazija wotdžerža, pschi kotrejž bēšche tež rošrěczowanje i hospodarjemi a hosposami. Generalny šuperintendent D. Erdmann so šhromadžišnu woprascha: „Šchto šebi wo ewangelškim mužu myšlicže, kiž, kaž tamna žyrkej šebi žada, šwoje džecži hamžowej žyrkwi šlubu?“ Knjeni, mandželška wškofeho offižera, wotmolwi: „Tajki muž šwoju cžescž šhubi“. „Chzecže to šnano hiščče ras prajicž?“ duchowny proschesch. Duž žona štanwšchi psches lud i wótrny hšohom šawola: „Ewangelški nan, kiž šwoje džecži katolškej žyrkwi šlubu, šhubi šwoju cžescž jako muž!“ Šacžišchcž, kotruž wěrnosčž i tajšeho erta cžinjješče, so wopišacž njehodži. „Žonu, kotraž so teho Knjesa boji, dyrbju šhwalicž.“

Cambora. Žnježarjo, kiž w žnjowym cžasž daloko psches kraj cžahaju, so bychu bohatty knjesam a buram w druhych štronach šyno abo žito šyli, šu jeno šhudži ludžo; ale hdyž maja šesufa, potom šu jako šhudži, kiž wjele wobohacžaju.

W štary Cambora, kiž mēješche šesufa lubo; hacž bēšche jeho hiščče wot šwojeje pobožneje macžerje šem šnał, abo hacž bē jeho hałle pošdžišcho šrijedž próžy a džela žiwjenja pytał a namakał, njewēm; ale to wēm, wón jeho mēješche, a i nim wšchitko cžinicž a wostajicž, i nim žiwj byčž a wumrjecž, bē jeho šlub hacž do pošlednjeje hodžiny.

Duž wša Knjesa šesufa tež šobu, hdyž so i druhimi žnježarjemi na žne po kraju poda. A hdyž bē so jemu wodnjo pót wot cžoka ronit, bē tež wječor šwojim žnježarjam i duchownym Camboru a cžitasche jim i Božeho šłowa, kotrej nam wo duchownej šytwe a wo duchownych žnjach powjeda a wukładowasche jim wšchitko cžiscže a sprawnje a špewasche a modlesche so i nimi. Ludžo wo wšy pał mēšachu jeho sa šmēch. Ale štarž šebi myšlesche: „Džakowano Bohu, my šmy wumoženi; so naš šwēt hiščče hidi, wjazy dołho njetraje. Tež woprawdže wjazy dołho njetrajesche. Pschetož pobožni žnježarjo, šchtož bēchu najpilnišchi i nich, jim po šwjatofu bóršy telko špewacž a prošecž dachu, hacž jeno chzychu. A bóršy špewasche wječor jedyn bur po druhim šobu a pschi špewanju rošcžješche duchowny hłód a Cambora mēješche bóršy wječor nimale wjazy cžinicž hacž wodnjo: dyrbješche pschezo Camboricž, wodnjo pschi šynje a žicže a wječor pschi Božim šłowje.

A hdyž potom junu druhy žnježarjo sašo do wšy pschindžechu, als štary wjazy mješ nimi njebēšche, dofelž bēšche jeho njebješki žnježar jako šrały šnop do wěcznych bróžnjow wšak, bē wulka šrudoba wo wšy, pschetož burja jeho jako šwojeho duchowneho wótzca cžescžachu. Šdyž pał by pschecželnimy cžitač ras do wšy pschijel, wofoło wječora, po šwjatofu, dha by kłincžecž, špewacž a so modlicž šlyšchal w mnohich mnohich domach. Tež wot cžela šhudeho Cambory móža so reči žiwjeje wody wuliwacž, hdyž wón wēri do šesom šhryšta. Šdyž jena dušcha w Božim towarštwje šteji, dha tež druhe sa šobu cžehnje. Duandt.

Šwěrnosčž. „Tał! knjes je prjecž“, džješche pošanski njewólnił i šwojemu kšchescžijanštemu towaršchey, „nětk chžemoj pschecžacž i džekom a so derje mēčž“.

„Mój tu hiščče je“, napschecžiwu kšchescžijan, „wot tam horkach na naju dele hlada; hacž chze šapčacžicž abo šchtrasowacž, ja chzu pschi šwojim džele wostacž“.

9. njedžela po šwj. Trojizy.

Njedžela	Lukascha 16, 1—9.	1 Korinthškich 10, 6—13.
Póndžela	2 Mójš. 2, 1—10.	2 Korinthškich 6, 11—18.
Wutora	= 2, 11—25.	= 7, 1—16.
Šsrjeda	= 3, 1—15.	= 8, 1—14.
Šchtwórtk	= 4, 1—17.	= 9, 1—15.
Pjatł	= 5, 1—23.	= 10, 1—18.
Šsobota	= 6, 1—13.	Psalm 79.